

13. Про затвердження Мікробіологічних критеріїв для встановлення показників безпечності харчових продуктів : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.2012 № 548 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 61. – Ст. 2487.

14. Про затвердження Державних гігієнічних правил і норм «Регламент максимальних рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах»: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.05.2013 № 368 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 42. – Ст. 1526.

15. Про затвердження Гігієнічних вимог до продуктів дитячого харчування, параметрів безпечності та окремих показників їх якості : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 06.08.2013 № 696 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 66. – Ст. 2423.

16. Про встановлення максимального вмісту ерукової кислоти в оліях, жирах та їх сумішах, призначених для споживання людиною, та у харчових продуктах, які містять олії та жири : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 24.03.2011 № 93 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 34. – Ст. 1419.

УДК 346.546

ЕВОЛЮЦІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Колосова О.Е.,
аспірант

Інститут економіко-правових досліджень НАН України

У статті розглянуті передумови становлення законодавства України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання. Проаналізовано процес формування, виявлено його особливості. Здійснено періодизацію становлення законодавства дослідженої сфери, що дозволяє визначити перспективні напрями подальшого розвитку зазначених аспектів у контексті євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: економічна конкуренція, державна допомога, державна підтримка, законодавство у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання.

Колосова Е.Э. / ЭВОЛЮЦИЯ СТАНОВЛЕНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОМОЩИ СУБЪЕКТАМ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ / Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, Украина

В статье рассмотрены предпосылки становления законодательства Украины в сфере государственной помощи субъектам хозяйствования. Проанализирован процесс формирования, выявлены его особенности. Осуществлена периодизация становления законодательства исследованной сферы, которая позволяет определить перспективные направления дальнейшего развития указанных аспектов в контексте евроинтеграционных процессов.

Ключевые слова: экономическая конкуренция, государственная помощь, государственная поддержка, законодательство в сфере государственной помощи субъектам хозяйствования.

Kolosova O.E. / THE EVOLUTION OF LEGISLATION IN THE FIELD OF STATE AID TO BUSINESS ENTITIES / Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine, Ukraine

The article considers preconditions of becoming the legislation of Ukraine in the field of state aid to business entities. The process of formation, features of its were identified, and rightly pointed out that the Western European tendency has an effect on the formation of national legislation in the field of state aid. This is evidenced by the development of the national legislation of the reduced scope since the country's independence, as well as the expansion and deepening of relations between Ukraine and the European Union.

Expanded illuminated characteristic of provisions of the Commercial Code, which regulate the granting of state aid and disadvantages of legal regulation were marked. Thus, highlighted the need for the adoption of changes to the Art. 16 current Code in order to bring the provisions of the Ukrainian legislation in line with EU norms.

The periodization becoming the scope of the legislation under investigation, which includes three periods were carried out:

the continuation of the first period from 1991 to 1998 and it contained a significant amount of the legislation of the Soviet Union;

the second period from 1998 to 2014: since signing of the Agreement on Partnership and Cooperation before the signing of the Association Agreement;

the third period since signing of the Association Agreement, and also noted the adoption of basic legal act – Law of Ukraine "On state aid to business entities."

Division into periods allows to determine perspective directions for further development of these aspects in the context of European integration processes, space to provide a picture of becoming of the legislation studied areas, to track the dynamic of relations with international organizations and their influence on the development of the legal system in Ukraine.

Noted that there a direct link state aid existing in the EU, with the institutions of law in the sphere of economic competition from the middle of the last century, which shows the stability and effective control of state aid. That is positive for Ukraine, because the European state aid policy primarily aimed at compliance with the rules of economic competition and to prevent distortion.

Key words: economic competition, state aid, state support, legislation on state aid to business entities.

Актуальність. Довгий час система державної допомоги суб'єктам господарювання була позбавлена основоположного нормативно-правового акта, який би встановлював загальні принципи правового регулювання в даній сфері і на основі якого владні органи країни роз'яснювали б детальні елементи правового порядку надання допомоги, приймаючи відповідні підзаконні акти. Замість цього система законодавства була представлена законами, що регулювали питання державної підтримки окремих видів господарської діяльності. Така характерна розгалуженість документів, відсутність єдиних правил породжувала нечітке уявлення про проведення заходів підтримки.

З моменту обрання Україною євроінтеграційного курсу з'явилася нагальна необхідність у прийнятті уніфіко-

ваного акта державної допомоги, адже зобов'язання, які взяла на себе країна із підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами (далі – Угода про асоціацію) [1], вимагають цього в досить короткі строки. Процес реформування законодавства наведеної сфери, що відбувається в даний час, привертає пильну увагу вітчизняних науковців та іноземних спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями систематизації законодавства України у сфері державної допомоги займалася велика кількість вчених. Так, Т. В. Некрасова у своєму дисертаційному дослідженні проводила системний аналіз національних правових актів цього напрямку законодавства та визначала основні напрями його

подальшого розвитку [2]. Наукові праці Д. О. Чернікова у формі аналітичних доповідей, брошур дають можливість ознайомитися з питаннями становлення законодавства з моменту незалежності країни, існуючого стану нормативної бази, окремих тенденцій її розвитку тощо [3]. Проте, наведені вище праці не висвітлювали останні зміни, що відбулися у 2014 р. Саме прийняття Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) [4] зумовлює дослідити цю сферу з позиції західноєвропейського впливу на формування законодавства щодо державної допомоги.

Метою статті є дослідження процесу становлення законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, виявлення особливостей та визначення перспективних напрямів щодо подальшого його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний та практичний спадок правової системи Радянського Союзу безпосереднім чином вплинули на формування вітчизняного законодавства, яке присвячено сфері економічної конкуренції, державної допомоги підприємствам та її співвідношенням з конкурентним середовищем. Даний процес розпочався в складних умовах. Економічний стан України й інших республік колишнього Радянського Союзу був не зовсім сприятливим для розвитку конкуренції. Як зазначає В. В. Лаптев, соціалістична держава не тільки здійснює політичну владу, але й саме господарює. Соціалістичне господарювання має дві сторони: безпосереднє здійснення господарської діяльності та керівництво нею [5, с. 5]. Тому основні перешкоди представляли собою: централізоване економічне планування, яке зосередило економічну активність у великих підприємствах, що безпосередньо контролювалися державою; відсутність посередницьких чи проміжних ринків, що обумовила надзвичайно високі рівні вертикальної інтеграції та формування конгломератів підприємств; централізація економічної діяльності в державних підприємствах, що супроводжувалася державною політикою, яка визначала такі підприємства як провайдери широкого спектру соціальних послуг [6, с. 10-11]. Одним із перших кроків формування законодавчої бази щодо створення конкурентного середовища стало прийняття в 1990 р. Концепції переходу Української РСР до ринкової економіки [7]. На відміну від цього західноєвропейські країни вже з 1957 р. ст. 87 Договору про заснування Європейської спільноти [8] врегулювали положення стосовно допомоги, яка надається підприємствам. Зокрема, ч. 1 даної статті встановлювала заборону надання переваг певним суб'єктам господарювання чи виробництву певних товарів, якщо вони спотворювали чи загрожували спотворенням конкуренції. Разом із цим ч. 2, 3 статті визначали випадки, коли така допомога є або може вважатися сумісною зі спільним ринком.

З моменту набуття Україною незалежності держава поступово почала будувати свою модель підтримки підприємств. Найчастіше здійснювалося пряме бюджетне фінансування без оцінки: необхідності даного державного втручання; наслідків проведення подібного роду заходів для конкурентного середовища; стимулюючого ефекту та інших важливих факторів. Цей період тривав з 1991 до 1998 рр. і характеризувався існуванням значної кількості норм законодавства Радянського Союзу. Саме у 1998 р. набула чинності Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (далі – Угода про партнерство і співробітництво) [9], яка була першою спробою внести певні європейські корективи в існуючу на той час систему державної підтримки.

Важливим моментом є те, що державна підтримка розглядалася тоді з кардинально іншої позиції, ніж у західноєвропейських країнах. Факт спотворювання конкуренції внаслідок проведення таких заходів не вважався основоположним. Обумовлено це було прагненням розвитку при-

оритетних галузей економіки, підтримання вітчизняного товаровиробника. У рамках даної ідеї було прийнято низку законів: «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні» від 18.11.1999 [10], «Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки» від 11.01.2001 [11], «Про розвиток літакобудівної промисловості» від 12.07.2001 [12], «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» від 06.03.2003 [13] та інші. Жоден із перелічених вище документів не містить посилання на акти, що визначають правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції. Тому термін «державна підтримка» використовувався не випадково, застосування європейського терміна «державна допомога» зобов'язувало б країну дотримуватися загальних критеріїв, за яких захід міг надавати державну допомогу і, як наслідок, виключно тільки після поглибленого аналізу необхідності цього заходу разом із погодженням уповноваженого органу. Дані критерії викладені в Договорі про функціонування Європейського Союзу: допомога повинна впливати на торгівлю між державами-членами, надаватися в будь-якій формі державою або за рахунок державних ресурсів, спотворювати або загрожувати спотворенням конкуренції шляхом створення переваг для окремих підприємств або виробництв [14].

Водночас ч. 2 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 визнавала антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції [15]. Вочевидь, на той момент сферу державної підтримки пріоритетних галузей ніяк не співвідносили з економічною конкуренцією. Доказом зазначеного є відсутність будь-яких актів реагування на зміст прийнятих законів.

Окремого аналізу потребують положення Господарського кодексу України (далі – ГК) [16], які передбачають як низку підстав для надання підтримки, допомоги, так і обмеження їх з позиції захисту економічної конкуренції. Зокрема, ст. 16 передбачає, що держава може надавати дотації та інші засоби державної підтримки суб'єктам господарювання задля підтримки виробництва життєво важливих продуктів харчування, лікарських препаратів та засобів реабілітації інвалідів; суб'єктів господарювання, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації, а також в інших випадках, передбачених законом. Наведений перелік підстав не є вичерпним, а отже держава може надавати кошти, привілеї та будь-яких інших умов. Зазначену норму Кодексу законодавці відносять до державної допомоги. Доказом є те, що ст. 4 Закону містить у переліку форм допомоги дотації. Проте невичерпність підстав ст. 16 ГК йде у розріз з підставами надання допомоги, які вказані у Договорі про функціонування ЄС і логічно відображені в ст. 5, 6 Закону. До того ж з моменту набуття чинності Законом саме ст. 26 ГК перейменовують на «Державну допомогу суб'єктам господарювання» з прямим посиланням на новий нормативно-правовий акт, а ст. 16 залишають без змін. Отже, існує необхідність внести пропозиції щодо зміни змісту зазначеної статті.

Ст. 48 ГК також передбачає, що з метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади на умовах і в порядку, передбачених законом, можуть надавати підтримку суб'єктам господарювання, зокрема, у вигляді: надання підприємцям державних ділянок, передачі державного майна, необхідного для здійснення підприємницької

діяльності; сприяння підприємцям в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування їхньої діяльності, підготовці кадрів; здійснення первісного облаштування неосвоєних територій об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури з продажем або передачею їх підприємцям у визначеному законом порядку; стимулювання модернізації технології, інноваційної діяльності, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг; надання підприємцям інших видів допомоги.

Як вже було зазначено вище, ст. 26 ГК буде змінено, а поки що до 2017 р. положення її встановлюють дозвіл органів державної влади та органів місцевого самоврядування на обмеження конкуренції у вигляді надання допомоги соціального характеру окремим суб'єктам господарювання за умови, що допомога надається без дискримінації інших суб'єктів господарювання; надання допомоги за рахунок державних ресурсів з метою відшкодування збитків, завданих стихійним лихом або іншими надзвичайними подіями, на визначених ринках товарів або послуг, перелік яких встановлюється законодавством; надання допомоги, в тому числі створення пільгових економічних умов, окремим регіонам з метою компенсації соціально-економічних втрат, викликаних важкою екологічною ситуацією; здійснення державного регулювання, пов'язаного з реалізацією проектів загальнонаціонального значення. Наведені випадки логічно відображені в Законі і визнаються як допустимі або можуть вважатися допустимими в рамках державної допомоги.

Поряд із підставами для здійснення фінансування або іншого сприяння в діяльності підприємств законодавець встановлює певні обмеження для органів державної влади. Так, ч. 3 ст. 18 ГК регламентує поведінку органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яким забороняється ухвалювати акти та вчиняти дії, що усувають конкуренцію, або необґрунтовано сприяють окремим конкурентам у підприємницькій діяльності, чи запроваджують обмеження на ринку, не передбачене законодавством. До того ж законом можуть бути встановлені винятки з цього правила з метою забезпечення національної безпеки, оборони чи інших загальносуспільних інтересів.

Ст. 25 ГК забороняє органам державної влади і органам місцевого самоврядування, що регулюють відносини у сфері господарювання, приймати акти або вчиняти дії, що визначають привілейоване становище суб'єктів господарювання тієї чи іншої форми власності або ставлять у нерівне становище окремі категорії суб'єктів господарювання чи іншим способом порушують правила конкуренції.

Надання окремим підприємцям податкових та інших пільг органами влади, які ставлять їх у привілейоване становище щодо інших суб'єктів господарювання, що призводить до монополізації ринку певного товару, ст. 31 визначає як дискримінацію суб'єктів господарювання.

Отже, наведені норми Господарського Кодексу свідчать про існування певних засад дотримання правил економічної конкуренції в частині надання допомоги і водночас про недосконалість існуючої системи державної допомоги, а саме її сприйняття з позиції норм законодавства ЄС.

Залежно від розвитку взаємовідносин України з представниками західноєвропейських держав змінювалась тенденція переходу від системи державної підтримки до побудови системи державної допомоги відповідно до європейських правил. Цей період характеризувався поступовим упровадженням нових ідей у правове регулювання державної допомоги й тривав до моменту підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Базові засади з моніторингу й контролю державної допомоги запровадила Угода про партнерство і співробітництво, яка була підписана у 1994 р., проте набула чинності у березні 1998 р. [9]. Зокрема, ст. 49 передбачає, що Сторони утримуються від надання будь-якої державної допомоги окремим підприємствам чи виробництву товарів або надання послуг, які

спотворюють або загрожують спотворити конкуренцію, за умови, що вони впливають на торгівлю між Співтовариством і Україною. У 2004 р. Антимонопольним комітетом України (далі – АМК) було здійснено першу спробу закріпити головні положення стосовно надання допомоги відповідно до європейських правил. Однак проект Закону, який мав назву «Про державну допомогу» [17], не отримав схвалення серед законодавців. Після його опрацювання головним науково-експертним управлінням було винесено негативний висновок щодо назви акта, визначень термінів, порядку надання державної допомоги як у правовому, так і суто технічному змісті.

У лютому 2005 р. було погоджено План дій зі сприяння імплементації Угоди про партнерство і співробітництво й поглиблення економічної інтеграції та політичної асоціації між Україною та ЄС. Цей документ визначає кілька важливих першочергових завдань у рамках конкурентної політики. У контексті загального функціонування ринкової економіки в Україні першочерговими напрямками роботи було визначено вдосконалення механізмів ціноутворення, запровадження контролю у сфері державної допомоги, а також розвиток правової бази для забезпечення справедливої конкуренції між суб'єктами господарювання. У сфері конкурентної політики особливе значення надається розвитку повноцінної системи державної допомоги в Україні на виконання зобов'язань за Угодою про партнерство і співробітництво, у тому числі приведенню законодавства у відповідність до правил ЄС, розробці механізмів моніторингу і забезпечення прозорості [18, с. 24-25].

Спроба закріпити за АМК повноваження у сфері державної допомоги в 2007 р. також не увінчалася успіхом. Проект Закону України № 3263 від 02.03.2007 [19] характеризувався вузькою спрямованістю на розбудову виключно контрольної функції, відсутністю нормативного простору для залучення та взаємодії усіх зацікавлених органів влади та інших сторін процесу державної допомоги [3, с. 28].

Кроком уперед стало прийняття у 2010 р. Кабінетом Міністрів України Концепції реформування системи державної допомоги суб'єктам господарювання [20]. Згідно з цією Концепцією передбачались такі заходи: ухвалення закону про державну допомогу, здійснення моніторингу державної допомоги, створення єдиного реєстру про державну допомогу, а також складення карти регіонального розподілу державної допомоги для забезпечення збалансованого розвитку регіонів і щорічного звіту про надання державної допомоги. Після прийняття концепції було декілька спроб прийняти уніфікований акт, який би встановлював загальні принципи з надання державної допомоги і відповідав вимогам законодавства ЄС.

План заходів щодо проведення інституційної реформи у сфері моніторингу та контролю державної допомоги суб'єктам господарювання від 04.03.2013 р., що був прийнятий Кабінетом Міністрів, поставив дуже важливі завдання для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством ЄС: забезпечення супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»; приведення власних нормативно-правових актів у відповідність із Законом; складення переліків центральних органів виконавчої влади – надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання; розроблення та затвердження порядків ведення та доступу до реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання тощо [21].

Проект Закону, прийнятий 8 жовтня 2013 р., вирішував деякі проблеми вдосконалення процедури надання державної допомоги відповідно до вимог ЄС [22]. Втім варто зауважити, що 19 червня 2014 р. з урахуванням зауважень Комітету з питань підприємництва, регуляторної та антимонопольної політики було опубліковано оновлений проект, більше наближений до європейських правил. 1 липня 2014 р. Закон «Про державну допомогу

суб'єктам господарювання» прийняли в цілому. Даний нормативно-правовий акт встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, він спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги [4].

Слід також зазначити, що 1 лютого 2011 р. Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Одним з положень цього документу зобов'язують Сторони дотримуватись правил державної допомоги у сфері енергетики і впровадити певні норми ЄС у національне законодавство. Зокрема, ст. 18 п. 1 (с) регламентує, що будь-яка державна допомога на користь певних підприємств або певних енергоресурсів, яка спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, є несумісною з належною дією цього Договору. Крім того, відповідно до ст. 19 кожна Договірна Сторона гарантує, що через 6 місяців з дати набрання чинності Договором будуть дотримуватись принципи, які містяться у п. 1, 2 ст. 86 Угоди про заснування Європейського співтовариства [23]. На сьогоднішній день, як вже було зазначено, дані положення викладені в Договорі про функціонування Європейського Союзу.

21 березня 2014 р. було підписано політичну частину Угоди про асоціацію, економічну – 27 червня 2014 р. Саме ця подія зумовлює проведення зазначених заходів щодо реформування законодавства державної допомоги і розпочинає новий період розвитку дослідженої сфери.

Перспективними напрямками є подальше прийняття нормативно-правових актів, зміст яких буде відповідати європейській природі правил державної допомоги, а також вони повинні процедурно деталізувати положення, які регламентовано Законом. Наприклад, у 2005 р. Верховна Рада прийняла Закон «Про стимулювання розвитку регіонів» [24], який передбачає правові, економічні та організаційні засади реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій. Проте зазначений нормативно-правовий акт зовсім не враховує умови надання допомоги в цілях регіонального розвитку, як це відбувається в країнах ЄС. Так, наприклад, регіон розглядається у межах області, виходячи з адміністративно-територіального поділу країни, без урахування економічних показників, які в західноєвропейських країнах зазвичай беруться за основу. Фінансування стимулювання розвитку регіонів передбачене виключно коштами державного бюджету, не включаючи кошти структурних фондів Європейського Союзу.

Вже після підписання Угоди Постановою Кабінету Міністрів 6 серпня 2014 р. було затверджено стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року [25]. Однією з причин її прийняття є необхідність підготовки нового стратегічного документа, розробленого відповідно до європейських стандартів, на період, що синхронізується з плановими та бюджетними циклами ЄС. У частині переваг, унаслідок підписання Угоди, передбачається впровадження європейської системи статистичної звітності на регіональному рівні у форматі NUTS (система статистичної класифікації території, прийнята Євростатом, вона є основою для ведення підрахунків регіональних економічних показників та регіональної статистики щодо економічних і соціальних питань), фінансування регіонального розвитку в рамках програм міжнародної співпраці, зокрема за рахунок коштів ЄС у рамках Європейського інструменту сусідства, програм прикордонного співробітництва, інших міжнародних програм, донорів тощо.

Крім того, говорячи заздалегідь, розширення національного законодавства шляхом прийняття підзаконних

актів повинно стосуватися горизонтальної допомоги, галузевої допомоги, блоку виключень регулювання, окремих положень незначної державної допомоги тощо. Як приклад, це має бути Положення про горизонтальну допомогу, галузеву допомогу, затверджені Постановою Кабінету Міністрів з обов'язковим посиланням на цей акт у Законі.

Висновки. Отже, досліджуючи процес становлення законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, важливо зауважити, що саме західноєвропейська тенденція має вплив на формування вітчизняного законодавства, присвяченого інституту державної допомоги. Про це нам свідчить розвиток наведеної сфери національного законодавства з моменту незалежності країни, а також розширення і поглиблення відносин між Україною та Європейським Союзом.

Проведене дослідження дає змогу виділити три періоди становлення законодавства з державної допомоги суб'єктам господарювання:

- перший період тривав з 1991 до 1998 р. і характеризувався наявністю значної кількості норм законодавства Радянського Союзу, що унеможлилювали контроль державної підтримки з позиції дотримання правил економічної конкуренції;

- з 1998 до 2014 р. тривав другий період: з моменту підписання Угоди про партнерство та співробітництво розпочалось поступове впровадження європейських ідей у правове регулювання державної допомоги аж до підписання Угоди про асоціацію;

- третій період розпочався з моменту підписання Угоди про асоціацію, а також відзначився ухваленням основоположного нормативно-правового акта, що забезпечує встановлення керівних принципів побудови та регулювання системи державної допомоги.

Цей період триватиме й надалі, адже проведення всіх необхідних заходів, передбачених Угодою, які повинні привести систему державної допомоги у відповідність до стандартів ЄС, розраховане до 2022 р. Упродовж цього часу, крім набуття чинності Законом, необхідно ухвалити низку підзаконних актів, які мають деталізувати положення нормативного акта. На нашу думку, викладення норм у вигляді Положень про горизонтальну, галузеву та інші види допомоги, затверджені Постановою Кабінету Міністрів з обов'язковим посиланням на цей акт у Законі, є оптимальним варіантом для деталізації норм, які викладені в нормативно-правовому акті.

Здійснена періодизація дає змогу об'ємно уявити картину становлення законодавства дослідженої сфери, визначити подальші тенденції її розвитку, простежити динамічність відносин з міжнародними організаціями та їх вплив на розвиток системи права України.

Існування безпосереднього зв'язку державної допомоги, який існує в ЄС, з інститутами права у сфері економічної конкуренції ще із середини минулого століття говорить нам про сталий і ефективний контроль надання допомоги з боку держави. Це є позитивним моментом для нашої країни, адже європейська політика державної допомоги спрямована, перш за все, на дотримання правил економічної конкуренції та недопущення її спотворення.

З метою приведення положень українського законодавства у відповідність до норм ЄС пропонується змінити назву ст. 16: «Дотації та інші засоби державної допомоги суб'єктів господарювання». У п. 1 ст. 16 ГК встановити вичерпний перелік підстав надання дотацій, а саме фразу «а також в інших випадках, передбачених законом» виключити. Викласти у такій редакції п. 3 ст. 16 ГК: підстави та порядок застосування засобів державної допомоги суб'єктам господарювання визначаються законом «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» із прямим посиланням на зазначений акт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.
2. Некрасова Т.В. Правове регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Т.В. Некрасова. – Донецьк, 2009. – 22 с.
3. Черніков Д.О. Модернізація системи державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні: аналітична доповідь / Д.О. Черніков // Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ, 2013. – 28 с.
4. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон від 01.07.2014 № 2749 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 34. – С. 2563. – Ст. 1173.
5. Лаптев В.В. Предмет и система хозяйственного права / В.В. Лаптев // Юридическая литература. – М., 1969. – 175 с.
6. Добровільний експертний огляд конкурентного законодавства та конкурентної політики: Україна. Повний звіт // Організація об'єднаних націй, Нью Йорк, Женева, 2013. – 63 с.
7. Про проекти Концепції та Програми переходу Української РСР до ринкової економіки : Постанова Верховної Ради УРСР від 01.11.1990 № 438-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 48. – Ст. 631.
8. Договір про заснування Європейської спільноти: Договір від 25.03.1957 р. // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
9. Про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами : Угода від 14.06.1994 р. (втратила чинність) // Офіційний вісник України. – 2006. – № 24. – Ст. 1794.
10. Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні : Закон України від 18.11.1999 № 1242-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 3. – Ст. 20.
11. Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки: Закон України від 11.01.2001 № 2211-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 11. – Ст. 46.
12. Про розвиток літакобудівної промисловості: Закон України від 12.07.2001 № 2660-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 50. – Ст. 261.
13. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні : Закон України від 06.03.2003 № 601-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 24. – Ст. 162.
14. Consolidated Reader-Friendly Edition of the Treaty on European Union (TEU) and the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) as amended by the Treaty of Lisbon. – [Electronic resource]. – available at: http://www.eudemocrats.org/eud/downloads/lisbon_treaty_reader_friendly.pdf.
15. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-II // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.
16. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
17. Проект закону України «Про державну допомогу» // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5469&skl=5.
18. Хьольцлер Х. Звіт про результати дослідження державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні / Х. Хьольцлер, Е. Лібанова, Т. Єфименко, Я. Котляревський, С. Таран, Д. Черніков, В. Деревянкін, Ю. Стюарт // Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. – Київ, 2015. – 211 с.
19. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3263&skl=6.
20. Про схвалення Концепції реформування системи державної допомоги суб'єктам господарювання : Розпорядження Кабінету Міністрів України, Концепція від 13.01.2010 № 81-р // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 15.
21. Про затвердження плану заходів щодо проведення інституційної реформи у сфері моніторингу та контролю державної допомоги суб'єктам господарювання : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2013 № 102-р // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 62.
22. Проект Закону про державну допомогу суб'єктам господарювання № 2749 від 05.04.2013 // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46496.
23. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства : Договір, Міжнародний документ від 25.10.2005 (дата набрання чинності для України 01.02.2011) // Офіційний вісник України. – 2011. – № 32.
24. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – С. 2662. – Ст. 548.
25. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України, Стратегія від 06.08.2014 № 385 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – С. 23. – Ст. 1996.